

Пейо Яворов

Засилването на андартските
чети

Напоследък Гърция пак занимава европейското обществено мнение с изстъпленията на своята андартска политика в Македония, както и с изявленията на своите министри.

Засилването на андартските чети и зачестяването на единичните покушения над видни българи в някои градове представя един вид демонстрация против радикалното реформено предложение на Англия, което според официалните изявления на ръководителя на гръцката външна политика министър Скузес щяло „да влее масло в огъня, като усилви племенните вражди в Македония, вместо да внесе успокоение“. Това поменатият гръцки министър е „счел за дълг“ да съобщи на европейските кабинети чрез подведомствените си дипломатически представители в странство по повод английския проект. А за да се подкрепи и с реални доказателства това гледище на атинския кабинет по английското предложение, зачестиха, както никога досега, терористическите атентати в градове като Солун пред очите на европейските представители; увеличиха се четите и техните изстъпления – с една реч, на андартското движение в Македония се даде нов тласък.

Преди няколко дена пък телеграфа съобщи за състоялото се в Солун събрание от представители на гръцките и сръбските терористически комитети, в които се е взело решение за една обща и повсеместна акция против българския елемент и организацията. Тоя факт съвсем не ни изненадва. Негласният съюз на гърците и сърбите, които действуват с еднакви средства, едните от север, а другите от юг и преследват всеки за себе си една и съща цел: омаломощаването на българския елемент и спечелването му за националната си кауза – тоя съюз сега става формален. Непосредствен резултат на това съюзяване ще бъде засилването на сръбско-гръцкия терор над българите. За нас не съществува ни сянка от съмнение, че сигналът за формалното съюзяване на сръбските и гръцките терористи в Македония е даден от респективните огнища на сръбската и гръцката терористическа пропаганда – от Белград и Атина. И белградските, и атинските вестници през последните месеци говореха за наложителността от едно по-тясно сближение между Сърбия и Гърция. Повдигнатият железопътен въпрос и последвалото английско предложение, по отношение на което гледището и на двете въпросни държави е отрицателно, дадоха повод за разменяване на взаимни любезности между Белград и Атина: двете страни си обещаха взаимна поддръжка в постъпките си пред Портата за издействуване железници: атинският градски съвет наименува една улица „Карагеоргиевич“, а белградският побърза да отплати с прекръстяването на една белградска улица на името

на гръцкия национален герой и поет от освободителните борби Ригас Фереос. Това бе – както духовито бележи един албански вестник, издаван в Кайро – капара, разменен между двете „загубени държави“, които се договорили да отстъпят: едната (Сърбия) – южна Албания, т.е. Епир, а другата (Гърция) Стара Сърбия.

Загрижеността на сърби и гърци за своето „сигурно наследство“ в Македония при сегашната фаза на реформеното дело ни напомня тяхната неприятна изненада при оповестяването на мюрцшегската програма преди 4 години и завземането им да навакнат „изгубеното време“ чрез четнишки терор. Английското предложение, което е решителен етап към автономията, не можеше и сега да не се схване от сърби и от гърци като сериозна опасност за техните македонски тежнения, понеже Македония и нейното население нямат друго значение за Сърбия и Гърция освен като обект за разширение на техните граници. Отрицателното отношение на сърбите към предложението на Грея се изрази в привидно равнодушие, в многозначително спотайване; от друга страна, обаче се туриха в действие всички задкулисни средства от страна на сръбската дипломатия за компрометиране на предложението. Гърците, наопаки отстояват много по-непресторено и открито своето становище, еднакво със сръбското. Те не крият своето недоволство от Англия, която коренно е изменила своята политика на Близкия изток и от противница на Санстефанска България при Биконсфилда сега се явявала най-ревнива изразителка на „панбългарските замисли“. Те отхвърлят категорично предложението на Грея като „несъстоятелно“ и предпочитайки от двете зла по-малкото – се обявяват за руския реформен проект.

Всеки проект, носящ в себе си зачатъци на бъдеще автономно управление, предизвиква у гърци и сърби припадъци и страх относително бъдещето на Македония – на тази „класическа сръбска и гръцка земя“. Призракът на автономията не им дава покой и при всеки удобен случай те издават своята нервност. Тоя път обаче те надминаха себе си. Гръцкият премиер Теотокис пред пътующия на изток княз Г. Грубецкой, защищавайки тезата, че не една, а три автономни области трябва да се създадат от Македония, е препоръчал такава рецепта, като единствено разумно и възможно разрешение на македонската проблема: въз основа на писмени и исторически данни да се разпредели Македония на три административни единици, всяка една от които да получи самоуправление; а ако на някоя от тия територии се окажат иноплеменни меншества, *да се даде на тия меншества възможност да се преселят в ония местности, дето са в мнозинство*. Ето какви забавни глупости може с пълна

сериозност да поддържа един държавник като Теотокиса, когато ума му престане да прави в политиката разлика между възможното и невъзможното, между постижимото и непостижимото. И няма да бъдем ни най-малко изненадани, ако наскоро чуем от устата на гръцки и сръбски министри да препоръчват уравновесяването на македонските националности в числено отношение не чрез велико преселение, а чисто и просто чрез частичното затриване и частичното прозелитизиране на българския елемент по силата на едно европейско решение – нещо, което и сърби, и гръци сами тъй ревностно преследват.

Всичко това – и съюзяването на сръбските и гръцките терористи, и усиляването на сръбско-гръцкия четнишки терор, и забавните рецепти на Теотокиса – монументи на шовинистическа заслепеност и политическа детинщина – е резултат на съзнавано безсилие и на гръци, и на сърби да компрометират и осуетят една идея, единствено спасителна и справедлива – идеята за автономията. Ний сме прочее спокойни: гръцко-сръбските припадъци не ни стряскат. Автономната идея доби плът и кръв чрез кръвта на хиляди македонски герои и мъченици – дан на свободата и жертви на кървавия турски режим и на сръбско-гръцкия шовинистически бяс. Идеята за автономия бавно, но сигурно завладява умовете на държавници като Грея и ляга в основата на македонската политика на някои велики сили, които ще имат последната дума по македонския проблем: Англия направи официално предложение за независим губернатор; Русия по принцип тоже се изказа за такъв, а независимият печат в Италия и Франция го подкрепи.

Прочее, тържеството на нашата права кауза е въпрос само на време.

София, в. „Илинден“ 5 май 1908 г.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Христо Ценов

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7224>]